

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Синтез мистецтв у світових культуротворчих процесах: історія і сьогодення

Освітній ступінь

Магістр

Курс	2
Семестр	3-4

Спеціальність

034 Культурологія

Освітньо-наукова програма

Музична культурологія

Статус

Обов'язкова

ECTS	7
Годин	180
Лекції	30
Семінари	30
Самостійна робота	120

Семестровий контроль

залік

Інформація про викладача

ПІБ	Харченко Поліна Вагифівна доцент, кандидат педагогічних наук
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=11yAH5gAAAAJ&hl=uk
e-mail	phhp57@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Питання синтезу мистецтв має глибокі історичні коріння, адже окремі його аспекти порушувалися у працях мислителів Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, і нині, в умовах сучасного культуротворення, має значну питому вагу, зокрема – у процесі підготовки високопрофесійного фахівця в галузі музичної культурології, майбутніх науковців-дослідників проблем розвитку культурних процесів у суспільстві. Адже за допомогою інформації, яка висвітлюється у процесі засвоєння дисципліни “Синтез мистецтв у світових культурологічних процесах: історія і сьогодення”, магістри культурології мають можливість набуття нових відомостей і уточнення існуючих знань з проблем взаємодії різних мистецьких мов, шляхів та перспективних напрямків розвитку мистецтва у наш час, здобути окремі відомості щодо подальших умов плідного розвитку й саморозвитку особистості у світовому культурному просторі саме за допомогою занурення у різні види мистецтва. Отже, інформація, яку отримують магістри у процесі засвоєння матеріалів дисципліни, у подальшому полегшує процеси адаптації майбутніх професіоналів у своїй фаховій галузі.

Метою курсу є надання магістрам культурологам знань з методології, теорії та історії питань синтезу різних видів мистецтва в минулому і сьогодні. Адже розвиток

різних видів мистецтва у наш час є невідокремленим від процесів інтеграції, синтезу, що за своєю сутністю є найбільш явними проявами гармонії в культурі суспільства. Мета дисципліни також передбачає виховання майбутньої творчої молоді, здатної до професійного розвитку та саморозвитку упродовж життя, тобто таких особистостей в сфері культури, які володіють методами розкриття свого творчого, духовного, інтелектуального потенціалу в професійній діяльності засобами різних видів мистецтва, розуміючи їх специфіку та основні характеристики.

Завдання курсу:

- ознайомити магістрів культурологів із комплексом понять, які складають основи теорії синтезу видів мистецтв, провідними положеннями сучасної науки щодо питання інтеграції та синтезу мистецтв;
- дослідити особливості синтезу мистецтв в історичному аспекті, а також в умовах сучасного культуротворення;
- надати студентам інформацію щодо специфіки сучасного культуротворчого простору в контексті світових мистецьких тенденцій синтезу та інтеграції мистецтв у наш час;
- проаналізувати основні поняття, пов'язані з синтезом мистецтв, а також їх взаємодію із спорідненими поняттями;
- розкрити особливості різних мистецьких мов та їх вплив на сприйняття людини в процесі спілкування з мистецтвом;
- надати студентам культурологам знання, допомогти набутти навички і вдосконалити вміння щодо шляхів самостійного використання творчого потенціалу синтезу мистецтв у власній майбутній фаховій діяльності;
- ознайомити магістрів щодо особливостей взаємодії музики з іншими видами мистецтва в сучасних світових мистецьких процесах;
- сформувати у магістрів навички творчого пошуку та відбору інформації з взаємодії різновидів мистецтва у різних його жанрах і видах, зокрема – у культурному просторі музичного мистецтва.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.
- ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
- ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.
- ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.
- ПРН 5. Організовувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.
- ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.
- ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.
- ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.
- ПРН 9. Організовувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.
- ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.
- ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Студенти повинні знати:

- базові поняття курсу «Синтез мистецтв у світових культурологічних процесах: історія і сьогодення»;
- основні закономірності синтезу мистецтв в їх історичному ракурсі та з точки зору найсучасніших тенденцій розвитку;
- принципи й особливості специфіки виразового й художнього потенціалу тієї чи іншої мови мистецтва;
- особливості художньої творчості як однієї з базових складових розвитку особистості засобами мистецтва;
- культурологічні та психологічні особливості сприйняття людиною художнього образу твору, що передбачає взаємодію, взаємопроникнення, інтеграцію мистецьких мов;
- особливості синтезу, інтеграції мистецтв у нинішньому світовому мистецькому просторі;

Студенти повинні вміти:

- визначати й аналізувати сучасні напрямки процесів синтезу мистецтв;
- самостійно знаходити та відбирати інформацію стосовно предмету курсу, критично оцінювати наукові концепції в галузях психології сприйняття, художньої творчості в аспекті синтезу мистецтв;
- втілювати у власній культурологічній практиці основні психологічні, культурологічні та мистецтвознавчі положення щодо реалізації авторського творчого задуму за допомогою синтезу мистецтв;
- самостійно робити неупереджені висновки щодо проявів синтезу мистецтв у культурологічних та мистецтвознавчих процесах, спираючись на фактологічний матеріал.

Розвивають наступні загальні та фахові компетентності:

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
- Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
- Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
- Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
- Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Дисципліна має міждисциплінарний характер і орієнтована на здобуття студентами знань щодо актуальних проблем взаємодії і взаємопроникнення різновидів мистецтва, їх вплив на розвиток і становлення особистості музикантів, а також представників професій різних видів мистецтва в суперечливих умовах розвитку сучасного суспільства й сучасного культуротворення, навичок практичного використання здобутих знань в процесі власного професійного зростання. За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівців вона тісно пов'язана з іншими предметами культурологічного, музикознавчого та соціально-гуманітарного циклу, зокрема такими як: «Прикладна культурологія та сучасні культурні практики», «Музична культурологія», «Сучасна

масова культура», «Медійний супровід мистецьких проєктів», «Композиторське мислення у просторі європейської музичної культури», «Історія стилів у мистецтві». Завдяки отриманню практичних навичок та засвоєнню теоретичних знань, розвитку тезаурусу, збагачуються світоглядні орієнтації, підвищується рівень мотивації майбутніх професіоналів-культурологів до успішного особистого розвитку, саморозвитку та самопроектування, і, як наслідок – зростає їх можливість успішної соціальної та професійної адаптації. Курс орієнтований на удосконалення системи знань, вмінь та навичок магістрів культурологів щодо процесів розвитку й формування особистості за допомогою взаємодії, взаємопроникнення різних видів мистецтв в історичному та сучасному культурологічному вимірах; здобуття магістрами перспективних світоглядних орієнтацій та практичних вмінь, необхідних для успішної професійної та особисто-творчої самореалізації в сучасному мистецькому та культурологічному просторі. З метою ефективного проведення курсу активно використовуються такі засоби технічної організації, як електронна пошта, Viber, Google Meet, Zoom. Під час навчання та для взаємодії зі студентами створюються електронні презентації для лекційних та практичних занять.

Перелік тем

Тема 1. Вступ до курсу. Синтез мистецтв: історичний аспект

Тема 2. Основні завдання синтезу мистецтв.

Тема 3. Роль художнього образу в синтезі мистецтв.

Семинар. Художня образність в аспекті взаємодії мистецтв: сучасні завдання, пошуки, перспективи.

Тема 4. Синтез мистецтв і розвиток особистості музиканта в умовах сучасного культуротворення.

Тема 5. Сприйняття мистецтва: психологічний і культурологічний аспекти.

Семинар. Теорії особистості в сучасних галузях наукових знань.

Тема 6. Культурологічні основи єдності краси і корисності в мистецтві.

Тема 7. Специфіка різних видів мистецтва.

Семинар. Психолого-педагогічні та культурологічні основи впливу синтезу мистецтв на розвиток особистості.

Тема 8. Образотворче мистецтво в синтезі мистецтв.

Тема 9. Синтез у пластичних мистецтвах.

Семинар. Синтез мистецтв і дизайн.

Тема 10. Сучасні тенденції і стратегії розвитку синтезу мистецтв.

Семинар. Роль синтезу мистецтв у художній культурі XXI століття.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспути, презентації, доповіді.

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу «Дистанційне навчання»: <https://knmau.com.ua/virtualnij-tur/>; основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	15
2.	Доповідь за обраною тематикою	10

3.	Презентація власних досліджень за обраною тематикою	15
4.	Відвідування лекцій	5
5.	Модульна контрольна робота	5
6.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90-100–А–відмінно: студент вичерпно і розгорнуто відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел та досвіду провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Володіє глибокими і міцними знаннями, здатний самостійно мислити, може визначати тенденції та протиріччя культурних процесів, робить аргументовані висновки, вирішує творчі завдання, професійно володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

82-89-В-добре: студент ґрунтовно відповідає на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу сучасних фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, володіє фактами історичного та культурного процесів, здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, уміє наводити приклади на підтвердження власних думок, добре володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

74-81-С-добре: студент надає достатньо повну відповідь на контрольні та залікові питання з урахуванням аналізу фахових літературних джерел, посиланням на досвід провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, достатньо володіє фактами історичного та культурного процесів, але не завжди здатний встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, проте уміє наводити власні приклади на підтвердження висловлених думок, володіє понятійно-категоріальною базою в усній та письмовій формі.

64-73-D- задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання без посилань на літературні джерела і наукові доробки провідних науковців, припускається окремих неточностей та виправляє їх за допомогою викладача. Демонструє посередній рівень розуміння навчального матеріалу, обмежено наводить приклади та аналізує матеріал. На задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

60-63-E-задовільно: студент відповідає на контрольні та залікові питання в мінімально допустимому обсязі, припускається значних неточностей, які виправляє лише за допомогою викладача. Складно розуміє основний навчальний матеріал, не може наводити приклади. На низькому задовільному рівні демонструє навички роботи із науковим текстом.

35-59-FX-незадовільно (з можливістю повторного складання): студент відповідає на контрольні та залікові питання не вірно або в недостатньому обсязі, допускає грубі помилки, неспроможний їх виправити за допомогою викладача. Розуміє основний навчальний матеріал сегментовано, мінімально здатний відтворювати пропоновані наукові концепції, слабо орієнтується в головних етапах історичного та культурного процесів.

0-34-F- незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни): студент не відповідає на контрольні та залікові питання, демонструючи фахову неспроможність. Не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворювати пропоновані наукові концепції, не знається на головних етапах історичного та культурного процесів.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

1. Кара-Васильєва Т.В. Стиль модерн в Україні. ІМФЕ імені М. Рильського, Київ. Видавничий дім Дмитра Бураго. 2021. 216 с. іл.
2. Кравець М. Культурологія. Розвиток культури в інформаційному вимірі: підручник. Львів: Новий Світ — 2000, 2019. 259 с.: мал., іл.
3. Михайленко В. Є. Яковлев М. І. Основи композиції. Геометричні аспекти художнього формотворення. К.: Каравела, 2019. 304 с.
4. Несен І. І. Синтез мистецтв: навчальний посібник. К.: НАКККіМ, 2020. 120 с.
5. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості. К.: ІЗМН, 1996. 320 с.
6. Рудницька О. П. Українське мистецтво у полікультурному просторі: Навчальний посібник. К.: ЕксОб, 2000. 240 с.
7. Синтез мистецтв: Навчальний посібник / В. Г. Чернявський, І. О. Кузнецова, Т. В. Кара-Васильєва, З. А. Чегусова. К.: НАУ, 2012. 320 с.
8. Сучасна культурологія: навчальний посібник. Загальна редакція К. В. Кислюка. К.: Кондор, 2016. 342 с.
9. Харченко П.В. Музика в кіно та проблематика синтезу мистецтв // Сучасне мистецтво. Київ. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. 2021. Вип. 17. – 08 др. арк.

Посилання на інтернет-ресурси

1. Кара-Васильєва Т. В. Історія мистецтва ХХ століття: концепція, нові підходи й оцінки. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16837/12-KaraVasilyeva.pdf>
2. Ріхард Вагнер та ідея синтезу мистецтв. URL: <https://www.theguardian.com/music/musicblog/2013/apr/18/a-z-wagnergesamtkunstwerk>

Додаткова

1. Даниленко В. Я. Особливості становлення дизайну в Україні // Діалог культур. Львів, 1996. Вип.
2. Корній Л. П. Українська музична культура. Погляд крізь віки / Л. П. Корній, Б. О. Сjuta. К.: Музична Україна, 2014. 592 с.
3. Харченко Поліна. Реалізація ідей Ріхарда Вагнера в кінематографі. Музика як складова екранного твору // Художня культура. Актуальні проблеми. №18 (2). 2022. С. 75 – 81. <https://orcid.org/0000-0001-9466-5350> DOI: [https://doi.org/10.31500/1992-5514.18\(2\).2022.269787](https://doi.org/10.31500/1992-5514.18(2).2022.269787)

4. Харченко П.В. Музичне та візуальне в кінематографі: автономія і синтез // Художня культура. Актуальні проблеми. Київ: Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. Видавництво «Фенікс», 2021. - №17 (2). – 0,8 др.арк.
5. Черкес Б. С. Архітектура сучасності: остання третина ХХ — початок ХХІ ст.: навчальний посібник / Б. С. Черкес, С. М. Лінда; Національний університет «Львівська Політехніка». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 384 с.
6. Interaktive Klanginstallation als Umsetzung zeitgenössischer Kommunikationsmodelle / Chibalashvili, A., Kharchenko, P., Bezuhla, R., Savchuk, I., Sydorenko, V. // Ausstellen: Postmoderne Eröffnungen, 13(2), 2022, Seite: 239 – 253. Veröffentlicht: 2022-06-24. <https://doi.org/10.18662/po/13.2/451>
[Interaktive Klanginstallation als Umsetzung zeitgenössischer Kommunikationsmodelle | Postmoderne Eröffnungen \(lumenpublishing.com\)](https://lumenpublishing.com/journals/index.php/brain/article/view/6091)
7. Kharchenko Polina, Chibalashvili Asmati, Savchuk Igor, Sydorenko Viktor, Khasanova Ivetta. Technologies as a Mediator between Creator and Audience in Postmodern Art Practices / BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2023. №14 (1). S. 500 – 514. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/brain/article/view/6091>, <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/432>
8. Kharchenko Polina. Interaction of Visual and Musical Components in the Structure of Contemporary Screen Works // La Conferencia Internacional Científico y Práctica «Integración de las Ciencias Fundamentales y Aplicadas en el Paradigma de la Sociedad Post-Industrial». 24 de Abril de 2020. Barcelona, España. Vol. 3. P. 116 – 117. – 0,1 др.арк. DOI 10.36074/24.04.2020.v3
9. Manzini E. Nel villaggio planetario // Modo. 1986. № 86.
10. Muthesius H. Kultur und Kunst. Jena, 1904.
11. Read H. The meaning of art. London, 1965.
12. Thielemann, C. (2012). Mein Leben mit Wagner. München: C.H. Beck.
13. Wagner, R. (1850). Das Kunstwerk der Zukunft. Leipzig: Verlag von Otto Wigand.
14. Wagner, R. (1963). Mein Leben. München. I–IV. <http://www.zeno.org/Literatur/M/Wagner,+Richard/Autobiographisches/Mein+Leben>
15. Wolfman U. Richard Wagner’s Concept of the ‘Gesamtkunstwerk’ // Interlude, 2013.